

II. Рецепція художньої спадщини Ренесансу в культурі наступних епох

DOI: 10.32782/2225-479X-2022-35-36-3

УДК 821.134.2.09:791.43

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4354-3294>

Пронкевич Олександр
(Львів)

Актуалізація «коду Сервантеса» в телесеріалі «Міністерство часу»

Завдання статті – розглянути природу і складові елементи «коду Сервантеса» у світовій культурі, який визначається як увесь комплекс повідомлень, тематичних комплексів, жанрових конвенцій, поетикальних ознак, філософських думок і життєвих практик, пов'язаних із людиною і письменником Сервантесом. Своєю чергою, «код Сервантеса» складається із цілої низки субкодів, які утворюють власні традиції. Теоретичні положення розвідки проілюстровано на матеріалі телевізійного серіалу «Міністерство Часу».

Ключові слова: культурний код, Сервантес, субкод, міф, масова культура, література і кінематограф.

Останнім часом у літературі й літературознавчих студіях активізувалось використання терміна «код». Пошук в Інтернеті демонструє, що є «код української літератури», «код Біблії», «ренесансно-бароковий код», «код магічного реалізму», «культурний літературний код читача», «код класичної літератури», «антропологічний код», «культурний код нації» тощо. Цей список можна продовжувати безкінечно. Є й специфічні коди, пов'язані з іменами видатних класиків світової літератури: «Код Шекспіра» (так

називається друга серія третього сезону серіалу «Доктор Хто» (2007)), «код Достоєвського», «код Данте». У цій статті мова піде про ще одне явище подібного типу – «код Сервантеса». Подальший виклад – спроба осмислити цей феномен у теоретичному плані, а в якості ілюстрації слугуватиме популярний телесеріал «Міністерство Часу», який виходить на іспанському телебаченні протягом останніх років.

Розвідку треба розпочати з тлумачення поняття «код». Як правило, «кодом» у семіотичі називається певний спосіб організації повідомлення, розкриваючи (дешифруючи) який, реципієнт з'ясовує для себе адресовані йому смисли. Проте у випадку з «кодом Сервантеса» йдеться про дещо інше, а саме про величезну кількість повідомлень, тематичних комплексів, жанрових конвенцій, поетикальних ознак, філософських думок і життєвих практик, пов'язаних із людиною і письменником Сервантесом. Тут доречно використати термін «культурний код», тобто систему знаків, які організовують культурну картину світу певної нації (Іспанії) і всього людства.

Цей глобальний код складається з п'ятих субкодів: 1) система кодових конвенцій, що породжує **творчість Мігеля де Сервантеса Сааведри** загалом, яка включає велику й малу прозу, драматургічні тексти, а також поезію; 2) окрему роль у сервантесівському кодотворенні відіграє твір «Дон Кіхот», що поділяється на два томи, які деякі критики називають двома різними романами, об'єднаними тими самими героями; це **субкод «Дон Кіхота»**; 3) культурні коди, що оформлюють **«донкіхотський міф»**, який бере початок на сторінках роману Сервантеса, а потім виходить за його межі, ведучи самостійне існування у витворах мистецтва інших авторів; насамперед, це образ Дон Кіхота та інших персонажів знаменитого роману, але не тільки; 4) субкодом культури є сама **особистість Сервантеса** – людини зі своєю біографією та долею, яка сьогодні уособлює цілу парадигму поведінки для тих, хто визнає Сервантеса взірцем честі, гідності й креативності; 5) останнім субкодом є

II. Репетція художньої спадщини Ренесансу в культурі наступних епох

сервантесівський міф, тобто перетворення письменника на символічного репрезентанта певних цінностей або якостей, причому деякі реальні факти біографії автора втрачають значення або самий життєвий фактаж переписується відповідно до ідеологічних потреб і культурних завдань. Цей міф як конкурує з «донкіхотським міфом», так і переплітається з ним.

Розпочати характеристику першого субкоду варто зі слів Сергія Борщевського, найвідомішого перекладача іспаномовної літератури в Україні, який зауважив: «Сервантес як письменник перебуває в тіні "Дон Кіхота"». Проте з таким судженням важко погодитись, адже в Іспанії та інших країнах світу Сервантес сприймається як письменник, що оновлював художні коди в різних родах і видах літератури. Це новаторство яскраво проявилось у царині драматургії. Протягом тривалого часу твори, написані Сервантесом для театру, сприймалися як несценічні, особливо порівняно з «новою комедією» Лопе де Веги. Проте зараз ситуація змінилася: саме в постмодерністську добу історики літератури зуміли розгледіти такий елемент поетики п'єс Сервантеса, як метатеатральність, що є неодмінною ознакою коду сучасної драматургії. Від «Педро де Урдемаласа» і «Театру чудес» іде лінія, яка зв'язує іспанський театр Золотої доби з «театром парадоксу» ХХ століття.

Не менш новаторськими виявилися «Повчальні новели». В них Сервантес повністю переосмислив систему конвенцій, які вважалися взірцевими для короткої прози за часів Ренесансу. Він творив глибоку філософську й психологічну прозу знову ж таки з елементами металітератури. Так «кодифікують» свої художні повідомлення постмодерністські автори сучасності. Без перебільшення можна стверджувати, що «сервантесівський субкод» «Повчальної новели» породив власну традицію, починаючи від Марії де Сайсас-і-Сотомайор і закінчуючи Мігелем де Унамуно, Каміло Хосе Селою, Хорхе Луїсом Борхесом та іншими авторами ХХ і ХХІ століття.

Історія літератури свідчить, що поки не всі твори Сервантеса породили свої субкоди, але процес проникнення художніх знахідок дона Мігеля в практику письменства ще далекий від завершення, і є всі підстави припустити, що в майбутньому відбудеться подальше розширення зони впливу «коду Сервантеса» у світовій літературі.

Другий субкод – «Дон Кіхот». Звичайно, найбільший внесок у формування унікального «коду Сервантеса» зробив роман «Дон Кіхот». Твір вирізняється надзвичайно складною наративною фактурою, дивовижною жанровою природою, безкінечною інтертекстуальною грою тощо. Він сам по собі є кодом світової культури, адже вплинув на поезику неосяжного корпусу словесної і несловесної продукції, яка розвиває літературні новації, започатковані Сервантесом. У цей ряд можна поставити просвітницьку, романтичну, реалістичну, модерністську прозу, але також інші мистецтва, наприклад, кіно, живопис тощо. Важко знайти інший твір світової літератури, який краще, ніж «Дон Кіхот», міг би слугувати прототипом романного коду доби постмодерності з її принципами нонселекції, пародії та гри.

Усередині «Дон Кіхота» діє Дон Кіхот – персонаж роману, як його зображено у творі. Він також репрезентує чимало суто сервантесівських кодотвірних принципів. Серед них першим слід назвати діалектичне ставлення автора до свого протагоніста, який постає персонажем із протейною природою. Ще одним принципом сервантесівського коду є наявність так званої «донкіхотської пари» – співіснування двох взаємно протиставлених, як тілесно, так і духовно, персонажів, які одночасно заперечують і доповнюють один одного. Цей принцип можна також назвати «донкіхотським соматичним кодом», оскільки обидва персонажі мають чіткі тілесні характеристики. Пара персонажів із контрастною тілесною конституцією і протилежними духовними прагненнями, можливо, і не є винаходом самого Сервантеса, але саме завдяки письменнику вона міцно увійшла в культурну пам'ять людства і продовжує жити в численних перетіленнях.

II. Репетція художньої спадщини Ренесансу в культурі наступних епох

Успіх роману значною мірою пояснюється тим, що Сервантес був візуальним автором. Найкраще ці особливості субкоду «Дон Кіхота» і Дон Кіхота без лапок зуміли зрозуміти кінематографісти. Зокрема, іспанський режисер Мануель Гутьєррес Арагон, який здійснив екранізації обох томів «Дон Кіхота», зауважує: «Роман – це персонаж. Найбільший успіх Сервантеса – це персонаж. Дон Кіхот – надзвичайно візуальний персонаж. Це літературний герой, якого, читаючи твір, легко можна візуалізувати»¹. Сказане стосується будь-якого іншого персонажа або епізоду твору. Невипадково «Дон Кіхот» є абсолютним світовим рекордсменом за кількістю фільмів, знятих за його мотивами.

Наступним субкодом глобального «коду Сервантеса» є літературні міфи, породжені письменником. Під міфом тут слід розуміти існування персонажів Сервантеса в доробку інших митців, мислителів, творців реклами тощо. Звичайно, найбільш відомим є «донкіхотський міф». Е. Клоуз влучно описав це явище: «Дон Кіхот, герой – це міфічна постать; і як така він стає об'єктом вільної ре-інтерпретації; істина міфу – подібно до істини будь-якої історичної події або особистості – полягає в тому, що донкіхотський ідеал назавжди вкорінюється у свідомість тих, хто проживає його наново»². Відомо, що практично одразу після того, як вийшов перший том, Дон Кіхот, Санчо Панса, Дульсінея почали з'являтися у літературних текстах, у витворах живопису, скульптурі. У ХХ ст. цю тенденцію розвинули кінематограф, ідеологічні доктрини, класична і популярна музика, реклама, завдяки яким герої письменника отримали нове життя. Дон Кіхот і Санчо Панса, а також інші персонажі (Дульсінея, герцоги, навіть Сід Ахмет Бен-Інхелі) самі по собі є самодостатніми субкодами, які визначають принципи структурування культурної символіки і навіть моделей

¹ Pronkevich O. "Don Quijote es un héroe ambiguo": entrevista a Manuel Gutiérrez Aragón. *VI Congreso de Hispanistas de Ucrania. Actas. Mykolayiv, 25 y 26 de septiembre de 2015.* Lviv : Astrolabio. P. 14.

² Close A. *The Romantic Approach to Don Quijote: (A Critical History of the Romantic Tradition of the "Quixote" Criticisim).* London : Cambridge University Press, 1978. P. 148.

життєвої (побутової) поведінки. Таким чином, субкод «донкіхотського міфу» у світовій культурі – це твори мистецтв і продукти культурної індустрії про Дон Кіхота та інших героїв роману. Усі вони, кожен по-своєму, розвивають певний донкіхотський «архетип» або набір «архетипів», які реактуалізують певну «модель життя» у тих чи інших культурних ситуаціях. В основу субкоду «донкіхотського міфу» покладено модель так званого «романтичного Дон Кіхота», який є результатом герменевтичного принципу читання роману, запропонованого німецькими романтиками³. Вони інтерпретували твір як метафізичну алегорію, що змальовує конфлікт між Ідеалізмом і Матеріалізмом. Найбільш знані версії «донкіхотського міфу», прочитані в термінах романтичного кодотворення, – есе Івана Тургенєва «Гамлет і Дон Кіхот» та «Життя Дон Кіхота і Санчо» Мігеля де Унамуно.

Тут варто зауважити, що не тільки роман «Дон Кіхот» спроможний породжувати власні міфологічні субкоди. Таку властивість мають й інші твори Сервантеса, зокрема, п'єса «Нумансія», яку під час Громадянської війни переписав Рафаель Альберті. В цьому творі втіленням непереможних благородних чеснот є республіканці, а ворогами демократичної Іспанії – франкісти.

Невід'ємною частиною загального «коду Сервантеса» є сама особистість письменника, яка не тільки все більше привертає увагу дослідників, а й впливає на розуміння митцями і – ширше – інтелектуалами свого місця в культурі й житті. Сервантес сьогодні є уособленням етичної парадигми, яка кодифікує поведінку особистості, що своєю креативністю і наполегливістю намагається протистояти несприятливим обставинам. Ці обставини всім відомі: нестача коштів, брак свободи, невизнання з боку оточення. З погляду сучасної людини, особливо письменника, чиї твори активно друкуються і продаються, Сервантес – невдаха. Він був героєм, але цього ніхто не визнавав. Замість винагороди він отримав каліцтво. Він був взірцем гідності у полоні, але,

---

³ Ibid.

II. Репетція художньої спадщини Ренесансу в культурі наступних епох

повернувшись до Іспанії, потрапив у в'язницю. Він хотів бути першим у театрі, але його обійшов Лопе де Вега. У нього вкрали другий том «Дон Кіхота», який йому довелося переписувати. Письменницька і людська біографія Сервантеса може видаватися суцільною поразкою, якщо б не одна обставина – створені ним книги живуть вже чотириста років.

I, нарешті, субкод міфічного Сервантеса. Річ у тім, що особистість письменника зазнає такої самої міфологізації, як і постать його персонажа Дон Кіхота. Найвідоміший приклад цього явища – есе Хосе Ортеги-і-Гассета «Роздуми про "Дона Кіхота"»⁴. Як відомо, в цій книзі філософ оголосив найвищим досягненням іспанського національного духу не персонажа Дон Кіхота, а «Дон Кіхота», а ще точніше – його автора Сервантеса. Для Ортеги письменник уособлює небачену ні до нього, ні після нього повноту іспанського життя. Посилаючись на його приклад, філософ обґрунтовує принципи розбудови коду іспанської національної ідентичності. Ця ідея була підхоплена ідеологами і пропагандистами й надала поштовх до створення цілої низки есе, пам'ятників, фільмів, у яких Сервантес фактично постає центром культурного коду Іспанії. Найвідоміший приклад візуального втілення цього коду – пам'ятник письменнику в Мадриді. Тут Сервантес представлений як божество в оточенні своїх персонажів, не тільки Дон Кіхота і Санчо Панси, а й багатьох інших. За цією моделлю кодифікується весь культурний канон Іспанії, вся система освіти, туристичні індустрії, художні практики, система літературних премій тощо.

Отже, «код Сервантеса» постає як складне багатопланове явище, що складається з цілої низки субкодів, які визначають широке коло літературних, мистецьких і життєвих практик. Деякі з них виявляються настільки потужними, що набувають глобальних рис, тобто охоплюють усю світову культуру, як елітарну, так і масову. Водночас кожного разу,

⁴ Ортега-і-Гассет Х. Роздуми про «Дона Кіхота». *Хосе Ортега-і-Гассет* / пер. з ісп. Галини Верби. Київ: Дух і літера, 2012. 216 с.

звертаючись до творів, ідеологій, життєвих прикладів, у той чи інший спосіб пов'язаних із Сервантесом, необхідно пам'ятати, що конфігурація проявів схарактеризованих вище субкодів «коду Сервантеса» має свою національну й індивідуальну специфіку і що самі ці субкоди взаємодіють і конкурують між собою. Нарешті, кожен із зазначених субкодів, як і «код Сервантеса» загалом, мають властивість до саморозвитку і пристосування до оновлюваних комунікативних умов, структуруючи все нові й нові художні й нехудожні тексти, саме людське існування.

Доказом продуктивності вищезгаданих взаємодії та конкуренції субкодів «коду Сервантеса» є телефільм «Час ідальго», третя серія другого сезону серіалу «Міністерство Часу». Увесь проєкт названо так, тому що він розповідає про діяльність установи, яка відповідає за те, щоб історія йшла так, як вона насправді йшла. Коли до Міністерства надходять повідомлення про відхилення подій від загальноновизнаної траєкторії, на виправлення ситуації відряджається трійка співробітників-слідчих, запрошених на роботу в різні періоди минулого. Вони вживають заходів, аби скерувати історію в потрібне річище. За жанром телесеріал поєднує риси квесту, фентезі, детективу, пригодницького кіно. Обравши таку форму, його творці знайшли спосіб стимулювати інтерес молодого покоління до вивчення іспанської духовної спадщини.

Епізод, присвячений Сервантесу, розпочинається з того, що керівник Міністерства одержує повідомлення з 1604 року про те, що письменник не віддав «Дон Кіхота» до друку. Він продав рукопис твору за великі гроші якимось англійцям, оскільки сподівався за отримані кошти поставити свої п'єси і набути славу як драматург. Він вирішив стати театральним антрепренером і втратив інтерес до роману. Команда у складі Алонсо, військового, який потрапив до Міністерства у XVI ст. під час війни у Фландрії, Амелії, каталонської інтелектуалки кінця XIX ст., і Пачино, борця з наркоторгівлею у 80-х рр. XX ст., відбуває у початок XVII ст., аби зробити так, щоб рукопис безсмертної книги не

II. Репетиція художньої спадщини Ренесансу в культурі наступних епох

зник і потрапив до видавця протягом перших тижнів 1605 року. Вони не можуть досягти своєї мети, рукопис повернути неможливо, внаслідок чого текст роману вже починає зникати у виданнях ХХІ століття. Їм нічого не залишається, як взяти Сервантеса з собою у майбутнє. Тут сервантесівські мотиви перетинаються з кальдеронівськими. Письменник прокидається у своєму домі в Алькала-де-Енарес у сучасній Іспанії та бачить, яку славу йому принесли його твори, і насамперед «Дон Кіхот». Наприкінці екскурсії Алонсо і Пачино дають йому випити снодійне, і Сервантес знову засинає. Опинившись у своєму часу, він сідає за стіл і наново пише текст геніального твору. Таким чином, історія йде тим курсом, яким вона повинна була йти.

В епізоді «Час ідальго» дотепно використано всі субкоди «Сервантесівського коду».

Творчість Сервантеса-драматурга. В серіалі Сервантес ставить п'єсу «Алжирська каторга», що увійшла до книги «Вісім комедій і вісім інтермедій, які ніколи не були поставлені» (1615). Пачино веде розшук, а Алонсо і Амелія інтегруються в трупу з метою зірвати виставу, аби примусити Сервантеса відмовитись від театру і потім переконати його знову зайнятися «Дон Кіхотом». Глядач бачить перед собою корраль – місце, де гралися п'єси за часів Золотої доби. Сервантес побудував його власним коштом. Амелія є професійним істориком літератури, фахівцем з епохи Золотої доби. Вона знає закони, які регулюють діяльність театрів, і майстерно використовує цю інформацію у своїй роботі. Алонсо і Амелія сперечаються з Сервантесом з приводу того, як треба грати п'єсу, ставлять йому недоречні запитання, саботують репетиції, провокують заколот трупи, аби реалізувати свій план, але все марно. Як каже ще один співробітник Міністерства Хіль Перес, який безпосередньо працює в часі Золотої доби: «Сервантес захопився донкіхотством у зв'язку з цим театром».

Вибір авторами телесеріалу саме цього тексту Сервантеса не випадковий. Він містить посилання на цілий шар тем, проблем, образів і сюжетних колізій, які є

невід'ємною частиною «коду Сервантеса» у світовій літературі. Це «невільницький дискурс», представлений в інших текстах автора: у ранній комедії «Алжирські звичаї» (1580-ті рр.), у вставній новелі з «Дон Кіхота», в якій ідеться про пригоди алжирського невольника, і в «повчальній новелі» «Великодушний коханець». Сучасний телеглядач може бачити, як Сервантес репетирує знамениту сцену, що зображує кохання багатой мавританки до полоненого християнина. Цей епізод є невід'ємною частиною міжкультурного і міжконфесійного діалогу у світовій літературі, який іспанський письменник розпочав одним із перших. Крім того, під час роботи з акторами Сервантес проголошує вірність вірі, ідеалам свободи й гідності, які надихають борців із деспотизмом.

Субкод «Дон Кіхота». Роман «Дон Кіхот» з'являється у серіалі як матеріальний об'єкт – це рукопис, який треба повернути. Як з'ясовується, його придбали злочинці-американці, які зухвало проникли в час Сервантеса, видавши себе за англійців, і забрали манускрипт із собою в наше сьогодні, аби перепродати його колекціонерам. В той же час, глядач може бачити читача, який хронологічно наближений до тієї історичної епохи, коли було написано роман. Це Алонсо, який жив приблизно за 35 років до виходу в світ першого тому. Він читає роман і вихваляє його: «Боже! Яка чудова книга!». Одного разу текст «Дон Кіхота» спрацьовує як підказка для того, щоб знайти Сервантеса, коли той, розчарований своїми життєвими поразками, намагається вбити себе. Він збирається повторити те, що зробив Христом у романі «Дон Кіхот», – повіситись на дубі. Алонсо, Амелія й Пачино прямують до місця, де ростуть дуби, і витягують Сервантеса з зашморгу. Таким чином, субкод «Дон Кіхота» представлений в епізоді побіжно, але його присутність все ж таки відчувається і грає важливу роль у поетиці фільму.

Субкод «донкіхотського міфу». Сам по собі «донкіхотський міф» в епізоді є одночасно предметом

II. Репетиція художньої спадщини Ренесансу в культурі наступних епох

іронічної гри і пієтету. З першим типом сприйняття глядач має справу в сцені, коли слідчі отримують завдання від свого шефа. Виявляється, що Алонсо не читав роман і не знає про Дон Кіхота, тому що жив за 35 років до того моменту, коли книгу було написано. В той же час Пачино, співробітник, найнятий у ХХ ст., точно знає, хто такий Дон Кіхот, але він також не читав твір. Він каже: «Я починав кілька разів». Саме так спрацьовує міф про Дон Кіхота: практично всі знають, хто він такий і навіть як виглядає, але більшість людей не відкривали роман.

Другий випадок іронічного переосмислення донкіхотського міфу трапляється в сцені, коли керівник Міністерства проглядає флешку злочинців-американців, яку викрав хлопчик-кишеньковий злодій і яку передав у ХХІ століття Хіль Перес. Серед збережених документів можна побачити ілюстрації Гюстава Доре до роману «Дон Кіхот», які відіграли вирішальну роль для встановлення візуальної гегемонії іконографічної моделі сприйняття персонажа у світовій культурі. Споглядання гравюр керівник Міністерства супроводжує жартівливим побажанням, щоб роман Сервантеса видавався в електронній формі, тому що у такому випадку було б збережено багато дерев. Цей вислів містить натяк на те, що «Дон Кіхот», як твір, що найчастіше перевидається, мимоволі «винен» у винищенні лісів на планеті Земля.

Пієтет у сприйнятті «донкіхотського міфу» виражається у сценах, коли співробітники Міністерства беруть Сервантеса з собою у теперішній час, аби той побачив, яке значення має твір для людства. Сервантес замирає перед вітриною книжкового магазину. Він дивиться на різні видання «Дон Кіхота» і чує коментар Амелії: «Ваша книга найбільш перекладена після Біблії». Далі вона цитує знамениті слова Ф. Достоевського з приводу «Дон Кіхота». Як тло на екрані проєктуються образи пам'ятника Дон Кіхоту і Санчо Пансі в Алкала-де-Енарес, епізоди з фільмів, присвячених персонажу, ілюстрації і банкноти з його образом, портрет самого Сервантеса.

Субкод біографії Сервантеса. В діалогах персонажів згадується чимало фактів життя Сервантеса: алжирське ув'язнення, поранення в праву руку, яка висохла і втратила здатність рухатись. Ця деталь відіграє велику роль під час сцени самогубства («Нещаслива ліва руко! Не підведи мене зараз!»). Це дає змогу відтягти момент, коли зашморг вб'є його, і трійка слідчих виграє час, аби врятувати Сервантеса.

Значна увага у фільмі зосереджена на суперництві Сервантеса і Лопе де Веги. Воно також подане в іронічні формі. Творець «Собаки на сні» посідає в епізоді «Час ідальго» таке значне місце, що з повним правом може вважатися ще одним головним героєм, адже паралельно з боротьбою за текст «Дон Кіхота» у фільмі розгортається сюжет із порятунком рукописів Лопе, які американці також хочуть купити. Як і в житті, два генія змагаються один з одним. В одному з епізодів Хіль Перес представляється посланцем від Лопе де Веги і навіть демонструє документ, на якому стоїть підпис Лопе, підроблений Пачино. Хіль Перес пропонує акторам настільки вигідні умови, що ті спочатку погоджуються кинути трупу Сервантеса і перейти до його опонента. В такий спосіб співробітник Міністерства Часу намагається допомогти колегам зірвати постановку «Алжирської каторги». Складається враження, що знову Сервантес програє змагання Лопе. Проте Алонсо, який співчуває Сервантесу, пропонує йому використати своє красномовство, щоб затримати акторів. Сервантес виголошує блискучу промову, в якій стисло викладає критику «нової комедії» і обстоює своє розуміння театру, яке було авангардним на той час. «Публіка стає кращою, якщо їй дати хороший текст!» – каже він. З цього приводу Хіль Перес зазначає: «Одразу можна помітити, що він не пише для телебачення!». Врешті-решт Сервантес за допомогою Алонсо зумів переконати акторів залишитися з ним. Цей двобій із Лопе де Вегою він виграв.

Проте влаштувати прем'єру «Алжирської каторги» Сервантес так і не зміг. Він довів репетиційний процес п'єси до кінця, але напередодні прем'єри король Іспанії Філіп III

II. Репетція художньої спадщини Ренесансу в культурі наступних епох

видав наказ, який заборонив усі театральні вистави у зв'язку зі смертю мешканця Алькала-де-Енарес. Причиною цієї смерті мимоволі став Алонсо. Його впізнав один солдат, із яким він служив у Фландрії. Між колишніми знайомими виникла суперечка, що переросла у бійку, під час якої старий солдат пережив сердечний напад і помер прямо перед входом до корралю. Закриття театрів стало ще одним ударом для Сервантеса. Розчарований у житті, він намагається вбити себе, але його рятують співробітники Міністерства. У цих складних перипетіях сюжету неважко розгледіти портрет письменника. Він представлений в епізоді «Час ідальго» як бідний автор, якого переслідує доля. Це геніальний невдаха, хворий на марнославство, який страждає від заздрощів до Лопе де Веги й не може реалізуватися в житті.

Субкод «сервантесівського міфу». Проте саме тут і починається у фільмі «сервантесівський міф», адже попри всі негаразди письменник показаний як благородна людина, яка стоїчно опирається несправедливості долі та виявляє вміння творити геніальні книги за жахливих умов. Навіть факт зникнення рукопису «Дон Кіхота» сприяє появі тексту роману ще кращої якості. Життєва історія Сервантеса в кінокартині закінчується апофеозом: Амелія промовляє перед пам'ятником письменнику в Алькала-де-Енарес: «Ви на менше не заслуговуєте. Ваш роман – найголовніший в історії людства! А в усьому світі іспанська мова відома як мова Сервантеса!».

Отже, творці фільму дотепно «обіграють» всі складові «коду Сервантеса», про які йшлося вище: тут фігурує його драматургічний доробок, його біографія, донкіхотський міф, «Дон Кіхот» як роман і, нарешті, «сервантесівський міф». Звичайно, кожен із субкодів використано в різних обсягах. Найбільш задіяною є біографія письменника, але інші субкоди створюють тло, на якому велич Сервантеса розкривається яскраво і переконливо. Важливо також відзначити сам факт використання «коду Сервантеса» в такому типі розважальної аудіовізуальної продукції, як телесеріал. Очевидно, це стає можливим завдяки тому, що

інформація про різні аспекти життя і творчості письменника набула поширення серед усіх верств населення Іспанії. В такий спосіб відбувається активне формування іспанської національної громадянської релігії, центральною постаттю якої є Сервантес: він буквально об'єднує різні частини країни, зшиваючи її в єдине ціле.

Список літератури:

Ортега-і-Гассет Х. Роздуми про «Дона Кіхота». *Хосе Ортега-і-Гассет / пер. з ісп. Галини Верби. Київ Дух і літера, 2012. 216 с.*

Close A. The Romantic Approach to Don Quijote: (A Critical History of the Romantic Tradition of the “Quixote” Criticism). London : Cambridge University Press, 1978. 312 p.

Pronkevich O. “Don Quijote es un héroe ambiguo”: entrevista a Manuel Gutiérrez Aragón. *VI Congreso de Hispanistas de Ucrania. Actas. Mykolayiv, 25 y 26 de septiembre de 2015. Lviv : Astrolibio. P. 11–23.*

References:

Ortega-i-Hasset Kh. Rozdumy pro «Dona Kikhota». Khose Ortega-i-Hasset / per. z isp. Halyny Verby. Kyiv Dukh i litera, 2012. 216 s.

Close A. The Romantic Approach to Don Quijote: (A Critical History of the Romantic Tradition of the “Quixote” Criticism). London : Cambridge University Press, 1978. 312 p.

Pronkevich O. “Don Quijote es un héroe ambiguo”: entrevista a Manuel Gutiérrez Aragón. *VI Congreso de Hispanistas de Ucrania. Actas. Mykolayiv, 25 y 26 de septiembre de 2015. Lviv : Astrolibio. P. 11–23.*